

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาสังกัด

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1

The Administration of The Dual Vocational Education of Academy

Institute of Vocational Education : Northeastern Region 1

ปารวี แก้วมณีชัย^{1*} และ เอกราช โสมิตพิมานเวช²Paravee Kaewmaneechai^{1*} and Akkarach Kositpimanvach²^{1*}สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี อุดรธานี 41000²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอนแก่น 40000^{1*}Field of Hotel, Udonthani Vocational College, Udonthani 41000²Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus, Khonkaen 40000

Received : 2023-06-27 Revised : 2023-11-26 Accepted : 2023-11-13

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็น การจัดการศึกษาเพื่อผลิตและแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพสนองความต้องการของตลาดแรงงาน โดยประสานความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับ สถานประกอบการ ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านครูในสถานศึกษาและ ในสถานประกอบการ 3) ด้านสถานประกอบการ และ 4) ด้านผู้เรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมในการบริหารจัดการของสถานศึกษาและสถานประกอบการให้ประสบความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

คำสำคัญ: การบริหารจัดการศึกษา, การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

Abstract

The dual vocational education management system is an educational arrangement to produce quality skilled workers to meet the needs of the labor market. This is done by coordinating cooperations between educational institutions and business establishments. Therefore, managing the dual vocational education system with quality, the guidelines for managing the dual vocational education system of educational institutions under the Northeastern Vocational Education Institute 1 consist of 4 aspects: 1) The curriculum 2) The teacher in the vocational college and in the workplace 3) The establishments and 4) the Student, taking into account the readiness of management of educational institutions and business establishments to succeed in managing the vocational education system.

Keywords : Vocational education management, Dual Vocational education management

* ปารวี แก้วมณีชัย

E-mail address: paravee.ming@gmail.com

1. บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) อยู่ในช่วงเวลาที่ทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลากหลาย ประการที่เป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชากร แต่ยังส่งผลให้เกิดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม เป็นช่วงเวลาที่มีความจำเป็นของการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การเป็นสังคมสูงวัยของประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลก ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ดังนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศท่ามกลางกระแสแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งจากภายในให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคง ท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้าน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน [1] หมายความว่าให้ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์ การพัฒนาแห่งอนาคต โดยยกระดับการอาชีวศึกษา พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการ และสถาบันอุดมศึกษา สานักปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามความต้องการของตลาดงาน มีงานทำ และมีรายได้ตามสมรรถนะ และเป็นผู้ประกอบการใหม่ได้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีนโยบายขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อให้การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูงเป็นหลักในการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (อาชีวพร้อม การศึกษาพร้อม ประเทศไทยเดินหน้า) และยกระดับอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในทุกระดับการศึกษา (ปวช. ปวส. และ ป.ตรี) [2]

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพของแรงงานให้มีสมรรถนะสูง และเพิ่มขีดความสามารถให้กับประชาชนทุกกลุ่ม อาจจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย สามารถสร้างงานอนาคต และสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ

2. การจัดการอาชีวศึกษา

การอาชีวศึกษา (Vocational Education) หมายถึง กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี [3] ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อหล่อหลอมบุคคลให้มีความสามารถ มีทักษะในงานอาชีพสามารถทำมาหากินเลี้ยงชีพได้ ถือว่าการอาชีวศึกษาเป็นงานสร้างชีวิต ทำให้บุคคลพึ่งตนเองได้ มีรายได้ [4] อีกทั้งยังมุ่งพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อพัฒนาคนเข้าสู่อาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน [5] ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดหลักในการจัดการอาชีวศึกษาซึ่งมีหลักการสำคัญต่อไปนี้

2.1 การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบัน

2.2 การศึกษาในด้านวิชาชีพสำหรับประชาชนวัยเรียน และวัยทำงานตามความถนัด และความสนใจอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน หลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียน และระบบเทียบประสบการณ์ทำงานของบุคคล เพื่อเข้ารับการศึกษและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

2.4 การศึกษามีความยืดหยุ่น หลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียน และระบบเทียบประสบการณ์ทำงานของบุคคล เพื่อเข้ารับการศึกษและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

2.5 การมีระบบจูงใจให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

2.6 การระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชน ในการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

2.7 การมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

3. การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ

สถาบันกับสถานประกอบการในเรื่อง การจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ โดยมีการจัดแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ การวัดผลและการประเมินผลเพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีสายปฏิบัติการให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจทักษะ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และ กิจนิสัยที่เหมาะสมปฏิบัติงานได้จริง [6]

4.การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล การจัดการฝึกอาชีพ และการนิเทศและติดตามมีรายละเอียดดังนี้

4.1การจัดหลักสูตร จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ นันทิชา มารแพ้ว และคณะ [7] และ อิศรียา ออสุวรรณ และคณะ [8] สามารถสรุปได้ว่า การจัดหลักสูตรเป็นการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ของสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบัน และ สถานประกอบการในการเรียนรู้ภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะปฏิบัติในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง การแก้ปัญหาในงาน รวมถึงการทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และลักษณะนิสัยในการทำงานที่ดี ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างหลักสูตร หลักเกณฑ์ การใช้หลักสูตร การจัดแผนการเรียนและการแผนการฝึกอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวิทย์ มุงเมือง และคณะ [9] กล่าวว่า สถานศึกษา และสถานประกอบการควรมีการทำความเข้าใจ ให้กับบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรเข้าใจถึงเนื้อหาวิชาหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับการฝึกวิชาชีพเปิดโอกาสให้สถานประกอบการรับทราบข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาบุคลากรในการจัดทำหลักสูตร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงการจัดหลักสูตรในลักษณะของการบูรณาการ

4.2การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล จากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ นันทิชา มารแพ้ว [7] สามารถสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอน/การฝึกอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้พื้นฐาน

ในสถานศึกษาจากครูผู้สอน และครูฝึกในสถานประกอบการ เป็นผู้ถ่ายทอด แนะนำให้ผู้ฝึกอาชีพ ได้เรียนรู้ลักษณะวิธีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมที่เหมาะสม และทำงานได้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ มีลักษณะนิสัยการทำงานที่ดี เป็นไปตามหลักสูตร มาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด และ พิษณุ ทองเลิศ [10] กล่าวว่า การวัดผลประเมินผล เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เพื่อพิจารณาพัฒนาการในการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทั้งความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน มีเกณฑ์การวัดผลประเมินผลในการฝึกงาน ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ ต้องสร้างข้อตกลงในการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ระหว่างครูฝึกและครูนิเทศ

4.3การจัดการฝึกอาชีพ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของอิสรียา ออสุวรรณ และคณะ [8] สามารถสรุปได้ว่า การจัดการฝึกอาชีพเป็นการเตรียมการ สร้างความรู้ ความเข้าใจในการฝึกอาชีพตามแผนการฝึก ที่สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำขึ้น ประกอบด้วยการสำรวจความพร้อม การลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ประชาสัมพันธ์แนะนำผู้เรียน คัดเลือกผู้เข้าเรียนหรือผู้ทำสัญญาฝึกอาชีพ ทำสัญญาฝึกอาชีพ ปฐมนิเทศผู้เรียนและประชุมผู้ปกครอง รวมไปถึงการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรุตต์ บุตรแสนลี [5] กล่าวว่า การฝึกอาชีพนั่น สถานศึกษาและสถานประกอบการ จะต้องทำการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ร่วมกัน จัดแผนดำเนินการในการฝึกอาชีพ การออกนิเทศ การฝึกอาชีพ ประสานงานในการขอความร่วมมือจากสถานประกอบการเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการฝึกอาชีพ ประชุมและแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อให้ได้ประสิทธิผลของการฝึกอาชีพ

4.4การนิเทศ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องของ สุทธิรักษ์ ทศบุตรี [11] และ อิศรียา ออสุวรรณ [8] สามารถสรุปได้ว่า การนิเทศและติดตามผล หมายถึง สถานศึกษา อาชีวศึกษาและสถานศึกษาประกอบการร่วมกันกำหนดเกณฑ์ในการนิเทศติดตามผลการเรียนของนักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคี และเป็นกระบวนการในการพัฒนาเพื่อให้กระบวนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการบรรลุวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การวางแผน การให้ความรู้

การปฏิบัติงานนิเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ และเป็นการประเมิน การตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attribute) ของนักเรียน นักศึกษา และเพื่อติดตามประเมินผลการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ให้มีความรู้และทักษะตามสมรรถนะที่ต้องการ

4.5 *คุณภาพการบริหารจัดการ* จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ มนตรี สุขชุม และคณะ [12] สามารถสรุปได้ว่า สถานศึกษา สถานประกอบการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันจัดทำ แผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ภายในสถานศึกษา กำกับ ติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงานตามแผน มีการจัดสรรและบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ พัฒนาเสริมสร้างทักษะ บุคลากร ร่วมกัน พัฒนารฐานข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ วัดและประเมินผล มีแผนปฏิบัติการทวิภาคีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และโครงการที่ชัดเจนสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4.6 *ด้านการวัดและประเมินผล* จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวิชัย มั่นจันดา และคณะ [13] สามารถสรุปได้ว่า การประเมิน ผลการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา ในรูปแบบการศึกษาระบบ ทวิภาคีให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลายตามสภาพจริง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและกิจกรรมการเรียน การสอน การฝึกอาชีพ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนและสมรรถนะที่ต้องการ ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องกำกับ ติดตาม และ ประเมิน ผล การ ฝึก อาชีพ ร่ว ม กับ สถานประกอบการ ตามวิธีการที่ครูฝึกและครูนิเทศกำหนด

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนเป็นการส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

3) การจัดการฝึกอาชีพ และ 4) การนิเทศและติดตาม 5) คุณภาพการบริหารจัดการ 6) ด้านการวัดผลและประเมินผล

5.ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร จัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

จากการศึกษาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ของสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ 1 พบว่า มี 4 ปัจจัย สามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1 *ด้านหลักสูตร* ควรพัฒนาการเรียนการสอนทั้งใน ภาควิชา ควบคู่กับภาคปฏิบัติ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอน ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ และ หลักสูตรควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ เน้นการ พัฒนาผู้ เรียนให้มีทักษะที่ ตรงกับความต้องการของ สถานประกอบการโดยพัฒนาหลักสูตรอย่างมีส่วนร่วม กับ สถานประกอบการ เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัยสอดคล้อง กับความต้องการของสถานประกอบการอย่างแท้จริง [14]

5.2 *ด้านครูในสถานศึกษาและในสถานประกอบการ* ควรมี กฎหมาย กฎเกณฑ์ กฎระเบียบที่กำหนดโดยภาครัฐ ในการ กำหนดคุณภาพมาตรฐานของผู้ที่จะเป็นครูในสถานศึกษา และ ครูในสถานประกอบการ โดยจะต้องผ่านการฝึกอบรม และ พัฒนาความรู้ ทักษะ อาทิ วิธีการสอน จิตวิทยาการสอน ความรู้เชิงทฤษฎี ความรู้เชิงปฏิบัติ เป็นต้น อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการพัฒนาประสบการณ์ในสถานประกอบการ [14] มีการส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องใน สาขาวิชาชีพได้รับการพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิทยาการ เทคโนโลยีที่ทันสมัยจากสถานประกอบการ นำมาประยุกต์ใช้ และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้ทันต่อสภาพการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป [6]

5.3 *ด้านสถานประกอบการ* ควรมีความรู้ความเข้าใจในการ จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีส่วนร่วมในการจัดเลือก ผู้เรียนระบบทวิภาคีตามสมรรถนะที่สถานประกอบการ ต้องการ ส่งเสริม สนับสนุนครูฝึกในสถานประกอบการ สนับสนุนทรัพยากรการจัดการศึกษา โดยร่วมมือสถานศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้แก่ผู้เรียน จัดสวัสดิการที่จำเป็น รวมทั้งจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน [6] มีสื่อและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับการ ฝึกอาชีพ ให้โอกาสในการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพตาม

ความต้องการจัดอบรมสัมมนาทฤษฎีการปฏิบัติงาน อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีก่อนมอบหมายหน้าที่ [15]

5.4 **ด้านผู้เรียน** สถานศึกษาและสถานประกอบการ ร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ แนะนำให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้เรียน ที่ศึกษาในระบบทวิภาคี คัดเลือกผู้เรียนตามความต้องการของ สถานประกอบการ ส่งเสริมให้มีศักยภาพให้ได้ทำงานอย่าง เหมาะสมตรงกับความสามารถของตนเอง พัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ [6] เสริมสร้างวินัยและความมุ่งมั่น ของผู้เรียน หล่อหลอมทัศนคติ และพฤติกรรมให้มีความ ตระหนักและรับผิดชอบในการเรียนควบคู่กับการทำงาน มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สามารถแบ่งเบาภาระของ ผู้ปกครองได้ มีความเชี่ยวชาญในสาขางานนั้น ๆ สอดคล้อง ตามกรอบมาตรฐานอาชีวศึกษาและกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ แต่ละระดับ [14]

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านครู ด้านสถานประกอบการ ด้านผู้เรียน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน และการดำเนินการ ไปปฏิบัติในทิศทางที่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น

6.องค์ความรู้จากการศึกษา

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของ สถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 สามารถนำวิธีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิ ภาคี และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สามารถนำรูปแบบการจัดการไปใช้ เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน และการดำเนิน การให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ มากยิ่งขึ้นตามเป้าหมายภารกิจสถานศึกษาได้อย่างเป็น รูปธรรม

รูปที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ของสถานศึกษาสังกัดสถาบัน การอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1

7.สรุป

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาสังกัด สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบแนวทางการบริหาร จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาสังกัดสถาบัน การอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 มีองค์ประกอบ ทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านครู ด้านสถาน ประกอบการ ด้านผู้เรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมของการ บริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในการจัดการ เรียนรู้ของผู้เรียน มีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน สถาน ประกอบการมีความเข้าใจในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ และผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงกับความต้องการ ของตลาดแรงงาน

8.ข้อเสนอแนะ

สามารถศึกษาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ 1 แบบเจาะลึกโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิง คุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เพื่อเป็นประโยชน์ในการ บริหารจัดการมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, “*หลักเกณฑ์การฝึกงานหลักสูตรการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการ พ.ศ. 2565*”, 2565.
- [3] สำนักนายกรัฐมนตรี, *พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551*, 2551.
- [4] ศิริพรรณ ชุมชุม, *รายงานผลการวิจัยการปฏิรูปอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพประเทศไทย อิสราเอล, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*, 2546.
- [5] นิรุจน์ บุตรแสนลี, “การพัฒนาแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มุ่งเน้นประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, *หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒน และสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา*, 2561.
- [6] ลลิตา ธรรมรส, “*แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสภาวะวิกฤต*”, *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, ปีที่ 3, ฉบับที่ 4, หน้า 45-57, 2564.
- [7] นันทิชา มารแพ และคณะ, “*การนำเสนอรูปแบบการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*”, *วารสารบัณฑิตศึกษา*, ปีที่ 16, ฉบับที่ 73, หน้า 171-181, 2562.
- [8] อีสริยา ออสุวรรณ และคณะ. “*การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร*”, *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, ปีที่ 16, ฉบับที่ 2, 2564.
- [9] ณัฐวิทย์ มุงเมือง และคณะ, “*การพัฒนาความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาในภาคเหนือตอนบน*”, *วารสารพิษณุโลก*, ปีที่ 13, ฉบับที่ 1, หน้า 133-146, 2560.
- [10] พิษณุ ทองเลิศ, “*นวัตกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาอาชีวศึกษา*”, *หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 2555.
- [11] สุทธิรักษ์ ทศบุตรม, “*การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต*”, *สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 2564.
- [12] มนตรี สุขชุม และคณะ, “*การพัฒนาแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทช่างอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*”. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและวิจัย*, ปีที่ 5, ฉบับที่ 1 , หน้า 233-240, 2566.
- [13] วิชัย มั่นจันดา, “*การบริหารการศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา*”, *หลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา*, 2562.
- [14] จิตภา ธีรศิริกุล, “*การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในประเทศต่าง ๆ : คุณลักษณะร่วมและปัจจัยแห่งความสำเร็จ*”, *สาขาวิชาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสยาม*, 2559.
- [15] เบญจวรรณ ศรีคำนวล และคณะ, “*ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*”, *วารสาร Veridian E Journal สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, ปีที่ 10, ฉบับที่ 2, หน้า 2535-2548 , 2560.